

TALABALARDA AXBOROT VA MAFKURAVIY TAHDIDLARGA QARSHI IMMUNITETNI SHAKILLANTIRISH

Umarov Ismoiljon Olimjonovich

*Fag'ona davlat unversiteti harbiy ta'lim fakulteti o'qituvchisi
rezervdagi podpolkovnik*

<https://doi.org/10.5281/zenodo.13857915>

Annotation: *in order to protect our people from various ideological and ideological threats, to create an ideological immunity in society, it must first be armed with a healthy, humane idea and ideology that deeply reflects the laws of progress. We can preserve and further elevate Milat's ideology only by protecting our self, decency, heritage, values and nationality from the influence of harmful ideas and ideologies, forming ideological immunity in the hearts of our opponents and youth.*

Keywords: *ideological immunity, fanatical currents, popular culture, corruption, crime, ideological threat, religious extremism, fundamentalism, nationalism, missianism, ideological void, freedom of expression.*

Annotatsiya: *Xalqimizni turli g'oyaviy va mafkuraviy tahdidlardan asrash, jamiyatda mafkuraviy immunitet hosil qilish uchun uni, avvalo, taraqqiyot qonunlarini chuqur aks ettiradigan sog'lom, insonparvar g'oya va mafkura bilan qurollantirish kerak. O'zligimizni, odob – axloqimizni, merosimiz, qadriyatlarimiz va milliyruhimizni zararli g'oyalar va mafkuralar ta'siridan avaylab-asrash, ularga qarshifugarolarimiz va yoshlarimiz qalbida mafkuraviy immunitetni shakllantirish orqaligina milatni mafkurasini asrash va yanada yuksaltirishimiz mumkin.*

Kalit so'zlar: *mafkuraviy immunitet, aqidaparast oqimlar, ommaviy madaniyat, korrupsiya, jinoyatchilik, mafkuraviy tahdid, diniy ekstremizm, fundamentalizm, millatchilik, missianerlik, mafkuraviy bo'shliq, so'z erkinligi.*

Kirish qism: *Axborot xurujlariga qarshi mafkuraviy immunitetni shakllantirish–davir talabi. Bugungi tahlikali zamonda, globallashuv davrida, ayniqsa, g'oyalar kurashikeskin tus olgan paytda asosli, hayotiy, samarali targ'ibot va tashvilot xalqni ishontiradi, ruhlantiradi, ulug' va qutlug' maqsadlar sari ilhomlantiradi. Prezidentimiz ta'kidlaganidek: “bugungi tez o'zgarayotgan dunyo insoniyatoldida, yoshlar oldida yangi-yangi, buyuk imkoniyatlar ochmoqda. Shu bilan birga, ularni ilgari ko'rilmagan turli yovuz xavf – xatarlarga ham duchor qilmoqda. G'arazli kuchlar sodda, g'o'r bolalarni o'z ota – onasiga, o'z yurtiga qarshiqayrab, ularning hayotiga, umriga zomin bo'lmoqda.*

Bunday keskin va tahlikalisharoitda biz ota- onalar, ustoz-murabbiylar, jamoatchilik, mahalla-ko'y bu masalada hushyorlik va ogohlikni yanada oshirishimiz kerak. “Bolalarimizni birovlariningqo'liga berib qo'ymasdan, ularni o'zimiz tarbiyalashimiz lozim”. So'nggi yillarda aqidaparast oqimlar yoshlar ichidagi faoliyatini mehnat migrantlarini ta'sir doirasiga olish, diniy ekstremistik mazmundagi materiallarni elektron

ko‘rinishda tarqatish, “Internet” orqali targ‘ibot o‘tkazish, yashirin “Hujralar” tashkil etish kabi usullarda amalga oshirmoqda.

Ayniqsa, Internet tarmog‘ida “Iroq davlati”, “Jabat al-Nusra” kabi terroristik tashkilotlar guyoki islom ravnaqi yo‘lida kurashayotgan “Mujohid birodarlar guruhi” ekani haqidagi targ‘ibot-tashviqot keng ko‘lamda olib borilayotgani, buning oqibatida dunyoning ko‘plab mamlakatlaridan musulmon yoshlar “hijrat” qilish va “jihod”da ishtirok etish da‘vosida Suriya va Iroq hududiga borib, ushbu guruh safiga qo‘shilayotganing guvohi bo‘lmoqdamiz. Mutaassib oqim a‘zolarining bosh maqsadi “jihod”, “hijrat”, “shahidlik”, “kofir bo‘lish” kabi diniy tushunchalarni soxta talqin qilish orqali yoshlarimizni qurolli to‘qnashuvlar ketayotgan Suriya, Iroq, Afg‘onistoni yoki Pokiston kabi mamlakatlarga jo‘natib, “manqurt – jangari” yoki “tirik bomba”ga aylantirishdan iborat. Internet va yuqori texnologiyalar tufayli dunyoda madaniyatlar va davlatlar o‘rtasidagi chegaralar yo‘qolib bormoqda.

Asosiy qism: Hozirda Internet tarmoqlarida buzg‘unchilik, zo‘ravonlik va axloqsizlikni, “ommaviy madaniyat”ni targ‘ib etadigan saytlar faoliyat ko‘rsatmoqda. Ana shunday keskin va murakkab axborot xurujlari va xavf-xatarlarga biz qanday qarshi tura olamiz? Ayni vaqtda, yoshlarning turli norasmiy, noislomiy diniy jamoalarning ta‘siriga tushib qolishining oldini olishda o‘quv muassasalari va mahalla tomonidan tizimli ravishda tushuntirish ishlari olib borishi muhim o‘rin tutadi. Yoshlarda yot g‘oyalarga nisbatan ma‘naviy immunitet shakllanmas ekan, “bu – yaxshi, bu– yomon” degan qat‘iy fikr paydo bo‘lmas ekan, mafkuraviy xatarlarga qarshi turish qiyin bo‘ldi. Xalqimizda “Yaxshi bola yurt tuzar, yomoni elni buzar” degan purhikmatli gap bor. Yurtimizda hukm surayotgan tinch va osuda hayotni asrash, uning mustaqilligi va barqarorligiga munosib hissamizni qo‘shish har birimizning, shu aziz Vatanda yashayotgan barcha fuqarolarning asosiy vazifalaridan biri bo‘lib qolmog‘i lozim. Mustaqilligimizni asrab-avaylashga chorlaydi. Muhimi, tinchlik-totuvlik, mehr-oqibat bor ekan, o‘z orzu-maqсадlarimizga albatta erishamiz. Xavfsizlikka tahdidning mazmun-mohiyati “O‘zbekiston XXI asr bo‘sag‘asida: xavfsizlikka tahdid, barqarorlik shartlari va taraqqiyot kafolatlari” asarida umummetodologik, siyosiy-falsafiy tomondan yetarlicha yoritib berilgan edi. Mazkur kitobning 1-bobida muallif mintaqaviy mojarolar; diniy ekstremizm va fundamentalizm; buyuk davlatchilik shovinizmi va agressiv millatchilik; etnik va millatlararo ziddiyatlar; korrupsiya va jinoyatchilik; mahalliychilik va urug‘-aymoqchilik munosabatlari; ekologik muammolar xavfsizlikka tahdid solishini batafsil va teran ifodalab beradi. Mafkuraviy tahdid oz mohiyatidan kelib chiqib, eng avvalo, inson ongiga, tafakkuri va xulq-atvoriga xavf-xatar solmoqda. Inson ongi va kalbini vayronkor xamda buzgunchi goyalar bilan izdan chikarishga harakat qilish mafkuraviy tahdidning eng asosiy mazmun-mohiyatini belgilaydi. Mafkuraviy tahdid muayyan jamiyat a‘zolarini yagona maqsad va muddaolardan chalgitib, milliy mentalitetga mos kelmaydigan begona goyalar, fikrlar, maqsadlar va karashlarni chetdan turib eksport qilish jarayonida ozini yanada anikroq namoyon qiladi.

O‘zbekistonga xuruj qilayotgan mafkuraviy tahdidlar va ularning turlarini quyidagicha sanash mumkin: 1.Diniy ekstremizm va fundamentalizm. 2.Buyuk davlatchilik va agressiv millatchilik. 3.Xalqaro terrozim. 4.Axloqsizlikni targ‘ib qiluvchi

harakatlar. 5. Ommaviy madaniyat 6. Missianerlik Bu kabi tahdidlar bizni o'z domiga tortib ketmasligi uchun bizga milliy imunitetni rivojlantirish zarur. Bu kabi tahdidlar bizni o'z domiga tortib ketmasligi uchun bizga milliy imunitetni rivojlantirish zarur.

Buning uchun biz quyidagi sohalarni chuqur rivojlantirishimiz lozim bo'ladi: 1. Ta'lim tizimini rivojlantirish. Va ilg'or fikrlovchi yoshlarni ko'paytirish. 2. So'z erkinligini ta'minlash. Jurnalist xodimlar dunyoda va atrofimida yuz berayotgan jarayonlarni xolis yortib beradigan axbarot maydonini yuzaga keltirishi va biz ishonchli va xolis ma'lumotlarni o'z ommaviy axbarot vaositalarimizdan qabul qilishimiz kerak bo'ladi. 3. Dinni yaxshi anglash. Yuqorifagi tahdidlarga e'tibor qaratsangiz asosiy tahdidlar e'tiqod va an'analarga bog'liq ekanligini ko'rasiz. O'zbek madaniyati, o'zbek urf-odatlarini asosan islom dini asosiga qurilgan. Millatimizning har bir xatti-harakatida, marosimlarida islom dinining ta'sirini sezish qiyin emas. Shu sababli dinni yaxshi anglash, buning uchun yetarli shart-sharoitlar yaratish o'ta muhim masala hisoblanadi. Shu va boshqa tarmoqlarni yanada rivojlanishi bizga tashqaridan krib kelayotgan g'oyaviy tahdidlarga munosib ziddi zahar bo'la oladi. Bir narsa aniqki, biz uchun tashqaridan madad kelmaydi, o'zimiz uchun o'zimiz harakat qilishimiz lozim. Va avvaloam bor har bir fuqaro o'z shaxsiy rivojlanishini yo'lga qo'ysa, butun millat isloh bo'ladi. Mafkuraviy immunitetni shakllantirishda ma'naviyat va qadriyatlarining o'z rni ekstremizmning paydo bo'lishi va rivojlanishiga sabab bo'lgan omillar ichida mafkuraviy bo'shliqning ta'siri kattadir. Mafkuraviy bo'shliq kishilarda jamiyatdagi mavjud holatni, ijtimoiy voqelikni noto'g'ri idrok etishga, ularning ongida agressivlikni shakllantirishga xizmat qiladigan bo'shliqni nosog'lom g'oyalar bilan to'ldirishga zamin yaratadi. "Manqurtlashtirish" deb ataladigan bu texnologiya kuchsiz ma'naviyat, bo'sh iroda va nosog'lom intilishlar muhitidagina ta'sir kuchiga ega bo'ladi. Mafkuraviy immunitet tizimini shakllantirishda yot g'oyalar kirib kelishining oldini olish va ularni yo'qotishga qaratilgan chora-tadbirlar majmuini o'z ichiga oladigan mafkuraviy profilaktikaning o'z rni katta. U ijtimoiy institutlar tomonidan xilma-xil shakllarda amalga oshiriladigan g'oyaviy-tarbiyaviy, ijtimoiy-siyosiy, iqtisodiy, ma'naviy ishlar majmuini, to'g'ri tashkil etilgan tarbiya tizimini qamrab oladi. Mafkuraviy immunitet tizimidagi bilimlar obyektiv bo'lishi, voqelikni to'g'ri va to'liq aks ettirishi, inson ma'naviyatining boyishi va jamiyat taraqqiyotiga xizmat qilishi lozim. Mamlakatimiz xavfsizligini bugungi va ertangi kunini hal qiluvchi kuchi bo'lmish o'sib, unib kelayotgan yoshlarimizni har tomonlama mafkuraviy qurollantirish ya'ni ularni turli xil yot va zararli g'oyalar ta'siridan himoya qilish orqali ularning mafkuraviy immunitetini shakllanish lozimligini bugungi davrning o'zi talab qilmoqda. Agar bu tushunchani qurollantirish emas, balki qurollanmog'i kerak desak, bevosita ularni o'z holiga tashlab qo'ygan va ko'ziga "yaltirab" ko'ringan narsani o'zlashtirishga sharoit yaratgan bo'lamiz. Pok qalbli yoshlarimizni, pok niyatlarini o'grincha bilib olgan va ularning ezgu g'oyalarini asta-sekinlik bilan yot g'oyaga aylantirishga sabab bo'layotgan, faqat sirtidangina jozibador, asli esa puch bo'lgan g'oyalar ta'siridan qutulishning birdan-bir yo'li bu – ma'rifatdir. Demak, biz yoshlar "Fikrga qarshi fikr, g'oyaga qarshi g'oya, jaholatga qarshi ma'rifat bilan kurashish" kerakligiga har doim ham amal qilish lozimligini unutmasligimiz kerak.

Xulosa: Bugungi kunda yoshlarimizni turli xil yot va zararli g'oyalarga va vayronkor g'oyalarga qarshi barqaror mafkuraviy immunitetini mustahkamlashda ularning dunyoqarashini boyitish, Vatanga sadoqat, uning taraqqiyotiga daxldorlik hissi, milliy g'ururni shakllantirish, ularni milliy va umuminsoniy qadriyatlar ruhida kamol toptirish, hozirgi zamondagi keskin intellektual – ma'naviy raqobatga javob bera oladigan, mustaqil qarorlar qabul qilishga qodir bo'lgan yuksak malakali mutaxassis kadrlar etib tarbiyalash muhim ahamiyatga egadir. Prezidentimiz ta'kitlab o'tkanidek: Yoshlarimizning mustaqil fikrlaydigan, yuksak intellektual va ma'naviy salohiyatga ega bo'lib, dunyo miqyosida o'z tengdoshlariga hech qaysi sohada bo'sh kelmaydigan insonlar bo'lib kalom topishi, baxtli bo'lishi uchun davlatimiz va jamiyatimizning bor kuch va imkoniyatlarini safarbar etamiz.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. I.A.Karimov “O‘zbekiston XXI asr bo‘sag‘asida: xavfsizlikka tahdid, barqarorlik shartlari va taraqqiyot kafolatlari” asari. 1-bob.
2. Sh.Mirziyoyev. Erkin va faravon, demokratik O'zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz. T: O'zbekiston 2016. 14-bet
3. Ergashev I va boshqalar. Milliy istiqloq g'oyasi: O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim bakalavriat bosqichi uchun darslik. T.: Akademiya-2005. 93 bet
4. Tashmetov. T.X (2020). Yoshlarga berilayotgan imkoniyatlarning tarbiyadagi ahamiyati. "Science and Education" Scientific Journal, 1(7), 617-624.
5. Falsafa: Qomusiy lug'at. T. Sharq, 2004. 160-bet.